

Το δημοφιλές λογοτεχνικό είδος, με καλές επιδόσεις και στην Ελλάδα, σφραγίζει πολλά στον σουηδό συγγραφέα, που πέθανε χθες σε ηλικία 67 ετών. Άνοιξε τον δρόμο για τον Στινγκ Λάρσον, «σκότωσε» τον διάσημο ντετέκτιβ του Κουρτ Βαλάντερ και διατήρησε ως το τέλος την πολιτική διάσταση στις αστυνομικές περιπέτειές του

ΧΕΝΙΝΓΚ ΜΑΝΚΕΛ

Ο πρωτοπόρος του σκανδιναβικού νουάρ

ΤΟΥ ΜΑΝΩΛΗ ΠΙΜΠΛΗ

Ο Χένινγκ Μανκέλ, που έγινε από τη ζωή στα 67 του χρόνια, ήταν ένας συγγραφέας που έδωσε κυριολεκτικά νέες διαστάσεις στο αστυνομικό μυθιστόρημα. Το οποίο, άλλωστε, αποτελούσε μόνο το 25% του συνολικού του έργου – δώδεκα βιβλία σε σύνολο περισσότερων των σαράντα.

Βέβαια ως αστυνομικό συγγραφέα τον γνωρίζει η υφήλιος, καθώς η σειρά των βιβλίων με πρωταγωνιστή τον αστυνομικό Κουρτ Βαλάντερ πούλησε περίπου 40 εκατομμύρια αντίτυπα – και ποιος ξέρει πόσοι ήταν και οι τηλεθεατές που, πρώτα στο BBC και μέσω αυτού σε όλο τον κόσμο, είδαν την οπτικοποιημένη εκδοχή της με πρωταγωνιστή τον Κένεθ Μπράντνι.

Ωστόσο, όπως και ο δικός μας Πέτρος Μάρκορης – τίποτα δεν είναι εντελώς τυχαίο –, είχε ξεκινήσει από το θέατρο: ήταν βοηθός σκηνοθέτη σε μεγάλο σουηδικό θέατρο και είχε συνδεθεί με τον Ινγκμαρ Μπέρκμαν, την κόρη του οποίου, Είσα, παντρεύτηκε μόλις στο 1998. Οσο για τα αστυνομικά μυθιστορήματα, αυτά άρχισε να τα δημοσιεύει από τα 43 του χρόνια και μετά.

Όταν η εφημερίδα «Λε Φιγκαρό» τον ρώτησε, πριν από περίπου δύο χρόνια, πώς ιδρύ από το πρώτο του μυθιστόρημα, «Εκτελεστές δικών πρόσωπων» (1991), κατάφερε να δείχνει τόσο μεγάλη ικανότητα στο είδος και πού έβαλε τους κανόνες του αστυνομικού, εκείνος απάντησε, δείχνοντας το βάθος της κουλτούρας του, ότι το αστυνομικό είναι το αρχαιότερο είδος λογοτεχνίας, ανάγεται ήδη στην αρχαία Ελλάδα και αρκεί κανείς να θυμηθεί τη «Μήδεια» για του λόγου το αληθές. Για να γράψει αστυνομικό, μελέτησε αρχαία τραγωδία και Σαίξπηρ, είπε!

Το άλλο σημείο στο οποίο φαίνεται η συγγραφική του ευρύτητα είναι το ότι συνέδεσε το αστυνομικό με το κοινωνικό μυθιστόρημα. Όπως είπε στην ίδια συνέντευξη, δεν είναι το αστυνομικό είδος που τον οδήγησε στα θέματά του, αλλά το αντίστροφο. Εκείνο για το οποίο ήθελε να γράψει ήταν η ξενοφοβία που για πρώτη φορά εμφανίστηκε στη Σουηδία κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1980. «Στα μάτια μου», είχε πει, «ο ρατσισμός είναι έγκλημα». Και το έγκλημα οδηγεί στην αστυνομία, στην έρευνα, στον αστυνομικό που θα εφορτιστεί με αυτήν. Και ακριβώς επειδή δεν πήρε ως αφηγηρία το αμερικανικό νουάρ, ο Κουρτ Βαλάντερ δεν ήταν καθόλου κυνικός ούτε κανέναν υπερήρωας, ήταν ένας απόλυτα καθημερινός άνθρωπος, μια πρόσημη γυναίκα που τον μισούσε, μια κόρη με την οποία είχε δύσκολες σχέσεις, επίσης έγινε διαβητικός από το τρίτο βιβλίο και στο τελευταίο πέθανε από Αλτσχάιμερ!

ΝΕΟΙ ΔΡΟΜΟΙ. Γι' αυτό και χρειάζεται προσοχή όταν μιλάμε για σκανδιναβικό αστυνομικό και βάζουμε πολλούς διαφορετικούς συγγραφείς κάτω από την ίδια ετικέτα. Ο Μανκέλ υπήρξε πράγματι πρωτοπόρος του σκανδιναβικού. Για την ακρίβεια, οι μόνοι που θα μπορούσαν να του αμνημονεύσουν τον τίτλο του «πατέρα» του είδους είναι η Μάι Σγέβαλ και ο Περ Βαλέ, ένα ζευγάρι που υπέγραψε από κοινού δέκα ιστορίες, τις δεκαετίες του '60 και του '70, και θεωρούνται θεμελιωτές του αστυνομικού στις χώρες του Βορρά. Κατά τα άλλα εκείνος είναι ο πρώτος που πέρασε τα όρια της περιοχής και άνοιξε τους νέους δρόμους, σε μια εποχή που κανείς δεν φανταζόταν καν την ύπαρξη αστυνομικού μυθιστορήματος

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ

Τα βιβλία του Χένινγκ Μανκέλ στα ελληνικά κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Ψυχογιός.

Πρόκειται για τους τίτλους: «Η κωμωδία της παιδικής ηλικίας», «Τα σκυλιά της Ρίνα», «Εκτελεστές δικών πρόσωπων», «Εντολές θανάτου», «Η πέμπτη γυναίκα», «Firewall», «Πριν πέσει η παγωνιά», «Μπαμπούνα Ικί», «Ο άνθρωπος από το Πεκίνο», «Το φθινόπωρο του Κουρτ Βαλάντερ», «Ο κόσμος του Κουρτ Βαλάντερ».

PHOTOFEST/ALAMY